

Väderkvarn

Väderkvarnen som en gång flyttades från Helgeröd blev placerad på en bergknalle är placerad mellan Stenhuggerimuseet och Gammelgården i Hunnebostrand.

Bild 1: Väderkvarnen på dess nuvarande plats

Väderkvarnarna hade vingar i trä utförda som fackverkskonstruktioner, dessa kläddes med segelduk vilket gav vingar av så låg vikt som möjligt. Det blev också möjligt att vid hård vind endast ha en del av vingens yta täckt av segelduken. När segelduken var borttagen gav fackverket litet luftmotstånd, detta var en fördel vid storm.

Kvarnarna var vridbara för att kunna vridas mot vinden vid drift eller vridas ur vind när det skulle stoppas. Malningen skedde även här mellan två cirkelformade, flata stenar, Den övre stenen vilken bringades att rotera kallades "löparen". Den undre stenen vilken var fast anbringad kallades "liggaren".

Drivningen av "löparen" skedde via ett kugghjul vilket var fäst vid den axel på vilken vingarna var monterade. Nämda kugghjul var i ingrepp med ett betydligt mindre kugghjul på den axel där "löparen" satt monterad. De båda kugghjulen utgjorde en vinkelväxel, samtidigt som hastigheten på "löparen" växades upp till avsevärt högre hastighet än vad vingarna hade.

Bild 2: "liggaren"

Bild 3: "löparen"

Stenarna hos väderkvarnar och hjulkvarnar skiljer sig från stenar till skvaltkvarnarnas "liggare" har ett stort centrumhål för "spolen", medan väderkvarnar och hjulkvarnar har litet hål i "liggaren" för att centrera drivaxeln. "Löparen" är lika hos alla typerna.

När nya stenar togs i bruk måste de "värmas". Detta är en benämning på när de kördes en stund för att slitast till. Det man fick fram vid malningen var mjöl blandat med kli (benämningen på kornens skal) detta måste siktas för att få fram mjöl. Eftersom det inte går att skilja på mjölet från spannmål och mjölet från sten, var det vanligt att hönsen fick det första mjölet när nya stenar monterats. Hönsen var nämligen de enda som åt mjöl och samtidigt saknade tänder. Mjölet som maldes på stenkvarnar hade alltid ett inslag av stenmjöl vilket slet hårt på tänderna hos våra tidigare generationer.